

درس هجدهم: خوان عدل

***بند اول: شرق از آن خداست / غرب از آن خداست / و سرزمین های شمال و جنوب نیز / آسوده در دستان خداست.**

قلمرو ادبی: در دستان خدا بودن: کنایه از تحت فرمان خدا بودن / سرزمین های شمال و جنوب: مجاز از کل جهان / جمله آخر: واج آرایبی «س»
قلمرو فکری: تمام جهان از شمال تا جنوب و از شرق تا غرب، مُلک خداوند است.

***بند دوم: اوست که عادل مطلق است، / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده / باشد که از میان آسمای صدگانه اش، / او را به همین نام بستاییم، آمین**

قلمرو ادبی: خوان عدل: اضافه تشبیهی / خوان گستردن: کنایه از نعمت دادن / خوان عدل گستردن: عدالت ورزیدن
قلمرو فکری: خداوند، عادلِ مطلق و بی قید و شرط است و سفره عدالت خود را برای همه گسترانیده است. خدا نام و صفات بسیاری دارد فراموش نکنیم او را به صفت «عادل» ستایش کنیم.

***بند سوم: اگر فکر و حواسم این جهانی است، / بهره ای والاتر از بهر من نیست / روح را خاک نتواند مبدل به غبارش سازد، / زیرا هر دم به تلاش است تا که فرا رود.**

قلمرو ادبی: فکر و حواسم: مجاز از کل وجود / این جهانی: زمینی، مادی / بهر، بهره: جناس ناهمسان / دم: مجاز از لحظه / خاک: مجاز از جسم یا دنیا / است، نیست: جناس، تضاد

قلمرو فکری: اگر فکر و حواسِ ما مادی باشد، بهره‌ی معنوی نخواهیم برد. مادیات نمی‌تواند روح را به غبار مبدل کند و آن را بی ارزش کند. زیرا روح متعلق به عالم بالاست و در تلاش است که از مادیات بگذرد و به

عالم بالا برود.

***بند چهارم: هر نفسی را دو نعمت است: /دم فرودادن و بر آمدنش؛ / آن یکی ممد حیات است، / این یکی مفرح ذات؛ / و چنین زیبا، زندگی در هم تنیده است و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج / و شکر او کن به وقت رستن از رنج. قلمرو ادبی: فرو دادن، بر آمدن: تضاد / حیات، ذات : سجع / تلمیح به بخشی از مقدمه گلستان سعدی: «هر نفسی که فرو می رود ممد حیات است و چون برمی آید مفرح ذات پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.»**

قلمرو فکری: در هر نَفَسی که انسان می‌گشود، دو نعمت وجود دارد؛ یکی هنگام فرودادن نَفَس و دیگری هنگام بیرون دادن آن . فرودادن نَفَس باعث ادامه زندگی است و بیرون دادن آن، شادی بخش وجود است. زندگی نیز این گونه زیبا ، از رنج و آسایش ساخته شده است. تو خدا را در همه حال، چه در زمان سختی و چه زمان آسایش و راحتی شکر کن!

***بند پنجم: بگذار بر پشت زین خود معتبر بمانم / تو در کلبه و خیمه خود بازمان / بگذار که سرخوش و سرمست به دوردست ها روم / و بر فراز سرم هیچ جز اختران نبینم. قلمرو ادبی: پشت زین: مجاز از سیر و سفر قلمرو ادبی: اجازه بده من در سفر باشم و تو در خانهات بمان؛ اجازه بده شاداب تا دورترین نقطه پرواز کنم و آزاد و رها باشم. (سفارش به سیر در آفاق)**

***بند ششم: او اختران را در آسمان نهاده / تا به بر و بحر نشانمان باشند / تا نگه به فرازها دوزیم / تا از این ره، لذت اندوزیم.**

قلمرو ادبی: بر و بحر: مجاز از همه جهان / بر، بحر: تضاد
قلمرو فکری: خداوند ستارگان را در آسمان قرار داده تا ما در بیابان و دریا مسیرمان را پیدا کنیم. تا نگاهمان به عالم بالا باشد و از سیر معنوی لذت ببریم.

۱- الهی ز عصیان مرا پاک کن در اعمال شایسته چالاک کن

قلمرو زبانی: عصیان: سرکشی

قلمرو فکری: خدایا مرا از گناه و معصیت پاک گردان و در انجام اعمال شایسته ، تند و چالاک کن.

۲- به عصیان سرا پای آلوده‌ام سراپا ز آلودگی پاک کن

قلمرو ادبی: سراپا: مجاز از کل وجود / واج آرایی: «آ»

قلمرو فکری: سراپای وجود من به گناه آلوده است ، تو همه وجود مرا از گناه پاک کن.

۳- دلم را بده عزم بر بندگی نه چون بی غمانم هوسناک کن

قلمرو زبانی: عزم: قصد

قلمرو ادبی: دل: مجاز از وجود

قلمرو فکری: خدایا همت بندگی خود را در دلم قرار بده و مرا مانند افرادی که به دنبال هوا و هوس می روند نگردان.

۴- به خاک درت گر نیارم سجود مکافات آن بر سرم خاک کن

قلمرو زبانی: در: درگاه

قلمرو ادبی: سجده آوردن: کنایه از اظهار بندگی / بر سر خاک کردن: کنایه از «بدبختی و نابودی»

قلمرو فکری: اگر من به درگاه تو سجده نکنم ، برای آن گناه مرا مجازات کن.

۵- نشاطی بده در عبادت مرا دل لشکر دیو غمناک کن

قلمرو زبانی: «را» در مرا: حرف اضافه (به)

قلمرو ادبی: دیو: استعاره از شیطان

قلمرو فکری: خدایا در عبادت و بندگی آن چنان نشاطی به من بده که شیطان غمگین شود.

۶- به حشرم بده نامه در دست راست ز هولم در آن روز بی باک کن

قلمرو ادبی: نامه در دست راست دادن: کنایه از «در صالحان و خوبان بودن»

قلمرو فکری: خدایا در روز قیامت ، نامه اعمال مرا به دست راستم بده و مرا در مقابل ترس روز قیامت، ایمن گردان.

منابعی که در تهیه این جزوه از آنها استفاده شده است عبارت اند از :

- راهنمای گام به گام دروس یازدهم رشته علوم انسانی منتشران

- راهنمای گام به گام دروس یک یازدهم مهر و ماه

- جزوه گروه آموزشی ادبیات متوسطه دوره دوم استان آذربایجان غربی

- جزوه ادبیات کرمانشاه

- فارسی ۲ - نشر الگو

- تاریخهای آموزش زبان و ادبیات فارسی (دوره ی متوسطه) - تارانمای آقای سعید جعفری - شمیم ادب-سنگ صبور (فریاد بی

صدا) - ادب روز - کنکاش و پژوهش (ارائه نکات و مطالب آموزشی ، ادبی و علمی) - تنور گرم شعر و ادب- ادبیات-آموزش زبان

فارسی

- کانال تلگرام طریقت فارسی

کانال تلگرام

@tarighatfarsi